

Toen in Duitsland de „heimatroman” in de belangstelling kwam, werden ook de romans van Streuvels, Timmermans, Fabricius, Claes, Buysse e.a. vertaald. In de jaren twintig steunden de nationaal-socialisten deze ontwikkeling. Ze snoerden de Vlaamse boerenroman in het corset van hun „Blut- und Boden”-ideologie. Maar deze boeken hadden ook later nog succes. Zo'n succes, dat in Duitsland de Nederlandstalige literatuur tot op de dag van vandaag met „heimatliteratuur” geassocieerd wordt. Timmermans is trouwens de enige Nederlandstalige auteur, die in Duitsland overal bekend is. Daar hoeven wij ons niet voor te schamen. De boerenroman en het „heimatproza” hebben in onze literatuur een belangrijke rol gespeeld bij de ontwikkeling van de moderne roman. In Duitsland kon dit echter nooit duidelijk worden.

Na de Tweede Wereldoorlog brak de Duitse vertaler Georg Hermanowski met de traditionele vertaalpolitiek. Hij stelde voor het eerst de Nederlandstalige literatuur als literatuur aan de Duitse lezer voor. Jammer genoeg beperkte hij zijn actierrein uitsluitend tot de christelijk georiënteerde, gematigd realistische Vlaamse literatuur. Herma-

manier hoog, ondanks het feit dat het niet altijd grote uitgevers waren die het werk bezorgden. Daardoor kreeg de Vlaamse literatuur een zekere status. Daar kan nu jammer genoeg niemand meer op teren, want de meeste boeken zijn niet meer in de handel en samen met Hermanowski is de Vlaamse literatuur van de Duitse markt verdwenen.

Hermanowski stopte zijn vertaalactiviteiten voordat hij de moderne Vlaamse literatuur in Duitsland bekend kon maken. Hij had b.v. net een boek van Michiels en van De Wispelaere vertaald. Deze boeken werden geen succes, maar misschien was dat anders geweest als Hermanowski en Jürgen Hillner, de tweede en laatste vertaler die zich intensief voor de Nederlandse literatuur in Duitse vertaling ingezet heeft, langer hadden kunnen werken.

Vanaf 1970 werd de Duitse vertaalpolitiek weer door het toeval geleid. De continuïteit was opnieuw zoek. Sinds enkele jaren echter wijzen de beslissingen van de Duitse uitgevers op een verandering. Bij het besluit of een boek al dan niet vertaald wordt, speelt in toenemende mate het literaire niveau een rol. De hele Duitse boekenmarkt is trouwens niet meer zo thematisch georiënteerd.

Neerlandici aan Duitse universiteiten

Van 18 tot 20 maart 1987 kwamen in Bad Godesberg (Bonn) de docenten Nederlands in de Bondsrepubliek bijeen. Voor het eerst namen aan deze tweejaarlijkse conferentie ook docenten uit de DDR, Oostenrijk en Zwitserland deel. In totaal waren er ongeveer vijftig deelnemers. De organisatie was in handen van de Nederlandse Taalunie.

De vergadering begon met een bespreking van de problemen van de docentschappen. Hierop kwam nauwelijks reactie. Alleen de telkens weerkerende problemen i.v.m. videomateriaal en de zomercursussen in Breukelen en Diepenbeek werden besproken.

Daarna gaf de heer O. de Wandel, Algemeen Secretaris van de Nederlandse Taalunie, een uiteenzetting. Vanaf 1 januari 1986 werd de zorg voor alle docentschappen Nederlands (met uitzondering van Indonesië en Zuid-Afrika) aan de Taalunie overgedragen. Zij is dus nu de organisatie die zich met de docenten Nederlands aan buitenlandse instellingen voor wetenschappelijk onderwijs bezighoudt. De Taalunie stippelt, wat dit onderwerp betreft, momen-

teel haar beleid uit. In verband daarmee is een werkgroep opgericht die het concept van een beleidsnota moet opstellen dat aan het Comité van Ministers kan worden voorgelegd. De Wandel vroeg zich in dit verband af of alle krachten moeten worden gericht op uitbreiding van het aantal docenten, of dat ze op een beperkt aantal punten moeten worden toegespitst. De Wandel koos duidelijk voor het laatste en gaf daarbij prioriteit aan Duitsland en Frankrijk. De Algemeen Secretaris besloot zijn toespraak met de vraag om de werkgroep met adviezen bij te staan.

Na deze uiteenzetting volgden nog enkele referaten: Prof. dr. Jan de Vries sprak over de cursus „Dutch Studies” die aan de universiteiten van Leiden wordt georganiseerd; Dr. M.C. van den Toorn gaf een overzicht van de kritiek op de Algemene Nederlandse Spraakkunst (ANS); F. Höfmann hield een inleiding over „De Fachvereinigung Niederländisch” en tenslotte kwam die dag ook J.P. Gaillez aan het woord, die met veel enthousiasme sprak over de talentreinen in België en de cursussen Nederlands op de RTBF. Daags daarna volgden er lezingen van Drs. M.C. Westermann (Tilburg) over „Werken met videomateriaal in de cursussen Nederlands voor anderstaligen” en een inleiding van Prof. dr. J.J. Oversteegen (Utrecht) over „Gewijzigde opvattingen over literatuur”. Mij ontgaat wel eens de zin van dit soort lezingen op zo’n bijeenkomst die toch vooral op de praktijk gericht zou moeten zijn.

Dat er wel degelijk grote behoefte is aan overleg, bleek uit de discussie die het laatste uur plaatsvond. Prof. dr. H. Veke-man (Keulen) bepleitte dat de Neerlandici in Duitsland toch een gezamenlijk standpunt zouden moeten formuleren, met het oog op het door de Taalunie uit te stippelen beleid. Na een lange discussie werd besloten een werkgroep op te richten.

Als men als buitenstaander deze vergadering bijwoont, sprin-

gen een aantal problemen in het oog. Vooral het absolute gebrek aan onderlinge samenwerking en coördinatie is opvallend. Ieder docentschap is op zichzelf bezig. Een ander probleem is het contact met het moederland. Er zijn nog steeds verschillende instellingen die zich met de docentschappen bezighouden: het ministerie van WVC, het Vlaamse ministerie van Nederlandse cultuur, de Taalunie, enz. Zo vallen bijvoorbeeld de zomercursussen in Breukelen en Diepenbeek onder de respectievelijke ministeries. Hetzelfde geldt voor het onderwijs Nederlands aan middelbare scholen en basisscholen. Het is voor de docenten zeker niet makkelijk om er achter te komen wie voor wat bevoegd is. Als eventuele oplossing zou men alle bij de nationale ministeries berustende bevoegdheden betreffende het onderwijs Nederlands in het buitenland naar de Taalunie kunnen overhevelen.

Er zijn ook positieve berichten te melden. In Berlijn komt een nieuwe plaats voor een gewoon hoogleraar Moderne Nederlandse Letterkunde. Prof. Bulhof (Oldenburg) kon ook melden dat er plannen bestaan om het personeelskader van de leerstoel Nederlands in Oldenburg uit te breiden.

De Neerlandici in Duitsland zijn van essentieel belang voor de bekendmaking van onze cultuur in Duitsland. Zij moeten dan ook een voorkeursbehandeling krijgen in ons buitenlands cultureel beleid.

Dirk van Assche

Wat doe je tegen hardnekkige feitelijke onjuistheden?

In opdracht van de Nederlandse Taalunie heeft Simon Verhallen in samenwerking met René Appel een inventarisatie gemaakt van de cursussen Nederlands voor anderstaligen. Van deze inventarisatie heeft hij een uitvoerig onderzoeksverslag gemaakt dat nu als *Voorzet* nr. 9 van de Nederlandse Taalunie verschenen is. Aan een dergelijke inventarisatie bestond dringend